

VLČÍ cesta

„Taková setkání přinášejí nesmírné uspokojení jako symbolický návrat ke světu, z něhož je člověk už dávno vyhoštěn.“ George B. Schaller: Zlaté stíny, pádící kopyta

Náhorní planinu Slovenského Rudohoří bičoval severák a hnál před sebou pichlavé sněhové vločky, které mi jako ledová žihadla bodaly do tváří a zalepovaly řasy. Každou chvíli jsem se musel otočit zády k mrazivému vichru, abych mohl popadnout dech. Prodíral jsem se bláznivým větrem na sněžnicích. Ještěže mi stabilitu dodával – jinak nenáviděný – „tunový“ batoh. Světla lednového dne kvapem ubývalo. Snažil jsem se držet tempo a zorientovat se,

abych neminul úval, kde jsem, na radu hajného, měl odbočit do údolí. Zavátá svážná cesta mě měla dovést ke třem opuštěným chalupám. V jedné z nich jsem měl strávit mrazivou noc. Bylo to jako v té písni:

„Větr sněh zanésl z hor do polí
Já idu přes kopce Přes údolí
Idu k tvéj dědině zatúlanej
Cestičky sněhem sú zafúkané
Zafúkané Zafúkané
Kolem mňa všeko je zafúkané“

Orientace byla svízelná, sních ukrýval orientační body a bílošedá obloha splývala s krajinou. Vytahovat mapu ani nemělo smysl, vítr by mi v rukou ponechal jen její cáry.

Na planině byl víchř asi častým hostem. Zatímco smrkový les tonul v záplavách sněhu a v údolíčkách a roklích mě před bílou hlubinou zachraňovaly jen moje sněžnice, na hřebenové partii a na planině byl sních větrem udusán a vymeten tak, že z bělostné pokrývky vykukovaly metlice bylin a špičky travin.

Vtom jsem před sebou vytušil pohyb. Zastavil jsem se, přimhouřil oči a snažil se proti větru proniknout bledým šerem a hemžením sněhových vloček. Co to tam ten pes tropí (?), napadlo mě v první chvíli, aby mi vzápětí došlo, že desítky kilometrů okolo nás nepotkáš ani človíčka. Statné zvíře v šedém kožichu si počínalo přesně jako mí psi, když loví myši. Pozorně strnulo a „naslouchalo“ sněhu. Pak obloukem vyskočilo vzhůru, prudce dopadlo předníma nohama a čumák vrazilo do sněhu. A znovu. A znovu. Myš-kující vlk!

Vítr vál od vlka ke mně. Nebyl jsem s to odtrhnout od nečekaného divadla oči. Ale pak – kdo ví, co mě prozradilo – vlk zkameněl, podezřívavě se na mne zahleděl, a už cválal směrem dolů k zavátému lesu, kde se – jakoby rozplynul... jako nezachytitelný, nedosažitelný stín... Když jsem došel na místo jeho lovu, sních s větrem už ukrývaly jeho navštívenku – neskutečně veliké stopy...

„Spadl sněh na srdce zatúlané
Aj na mé stopy – sú zafúkané
Zafúkané Zafúkané
Mé stopy k tobě sú zafúkané“

Setkání s vlky jsou vzácná – a bezesporu pro pozorovatele – výjimečná. Výjimečná nejen svou vzácností, ale i čímsi jiným, co se jen těžko vysvětluje a uchopuje slovy. Jako by náhodná a letmá rendez-vous byla mostem s něčím zavátým, zasutým časem, co se nám náhle a na okamžik – jako za kratičkého protrhnutí mlhy – podaří zahlédnout a hluboce prožít. Kdyby tomu tak nebylo, proč by mnozí autoři, kterým se poštěstilo vlka spatřit, byli puzení svá setkání zaznamenat právě takto...

„Co když se mi to jen zdálo?“

Ne, právě jsem byl svědkem pozoruhodné hry, v níž hráli jako herci moji bratři vlci, moje modly, mé idoly Dalekého severu.

Dobry lov!

Nicolas Vanier: Dítě sněžných plání

Americký cestovatel, fotograf a spisovatel Lynn Schooler se narodil v roce 1954

v Texasu na okraji Llana Estacada. V patnácti letech se se svým otcem přestěhoval na Aljašku. Když po třiceti dnech krušné cesty dorazili ve svém nákladáku na hranice mezi USA a Kanadou, stali se sami aktéry setkání, které mělo pro oba nesmírně důležitý význam: „Hranice mezi USA a Kanadou byla vyznačena širokým vysekaným pruhem vykácených stromů v hustém lese po obou stranách silnice a linií osekaných kůlů táhnoucích se do třpytící se dálky a šplhajících vzhůru do lesů, v nichž nakonec zmizely. Několik mil za hranicemi dupl táta na brzdu, protože mu z vrbiček lemujících silnici vběhl do cesty vlk. Nákladák i vlk se ve stejný okamžik zastavili. Na dlouhou, zmrazující sekundu zvíře zíralo svýma nemrkajícíma šikmýma žlutýma očima do mých zraků a teprve potom se obrátilo na patách a zmizelo v houští. Zůstali jsme sedět bez hnutí, poslouchali pochrchlávání motoru a hleděli na místo, kde křoví pohltilo vlka. Všiml jsem si, že zadržuju dech. Táta se nahnul dopředu a na chvíli se oběma rukama opřel o volant. Nakonec se obrátil ke mně s pátravým výrazem na tváři. „Udělalí jsme správnou věc,“ pronesl. „Nemyslíš?“ Nebyl jsem schopný mu cokoli odpovědět, ale věděl jsem, co tím míní.“ (L. Schooler: Za modrým medvědem na Aljašku)

Zahlédnout vlka ve volné přírodě je pro milovníka divočiny výhrou v loterii. Sledovat na vlastní oči lov vlčí smečky se rovná téměř zázraku. Terénnímu zoologu a výtvarníkovi Ludvíku Kuncovi se to v Západních Tátrách na Slovensku v září za jelení říje podařilo: „Hned po příchodu (na skalní hřeben - pozn. aut.) jsem propátral dalekohledem každou loučku, zda neuvidím jelena nebo laně. Tentokrát jsem zjistil, že jsem to já, kterého se zájmem pozoruje velký vlk. Ležel na skalní terase. Byl ode mě asi 800 metrů, cítil se zcela bezpečně. Díky výbornému dalekohledu jsem si ho mohl i já dobře prohlédnout. Občas se podíval i dolů do hlubokého řečiště, které leželo pod ním dobrých 400 metrů. Horský potok zde překonával, až sem nahoru se ozývalo jeho hřmění. Čas ubíhal a propátrával další části závěru horského údolí. Byla stále lepší a ostřejší viditelnost. Až posléze jsem zjistil, že vlk není sám. V dosti značné vzdálenosti a asi o 100 až 150 metrů výše byli tři další vlci. Postávali, vrtěli oháňkami a chvílemi se očichávali - bylo patrné, že se k něčemu chystají. Náhle se vějířovitě rozeběhli ze svahu. Dole pod nimi vyrazila z kleče laně. V dosti značné vzdálenosti jí v patách uháněl další, už pátý vlk. Záměr měli vlci jasný,

Vlci se nejčastěji pohybují „husím pochodem“

měli obstavený celý závěr údolí a nyní štváli dolů do koryta potoka kamenitým údolím laň. Oni nijak nespěchali, vybírali si travnaté prahy, terásky a měli dokonalý přehled o lani, která byla štvána do stále horšího prostředí. Vlci nepochybně velmi dobře znali, co laně vydrží, snad i proto jí nechali zpočátku náskok. S tím, že byli stále nad ní, aby jim neodbočila do svahu. Poslední se do štvance zapojil vlk, který ležel na mé úrovni, byl tedy nejvíce odpočatý a musel mít i nejvíce energie. Honička, která probíhala už hluboko pode mnou, musela mít závěr jasný - laně uštvat během přes vodopádky a až bude vyčerpána, psi jí bez námahy strhnou. Z celé akce jsem bohužel viděl jen tu úvodní část - dokud štvance probíhala nad úrovní horského lesa. Jakmile laně doběhla mezi husté stromy, kde leželo nejen mnoho ohromných balvanů, ale i padlých stromů, ztratil jsem možnost vše pozorovat.“ (Ludvík Kunc: Na medvědíh stezkách)

I francouzskému dobrodruhuvi, fotografu a spisovateli Nicolasu Vanierovi se v Kanadě poštěstilo být svědkem lovu vlčí smečky: „Šedá skvrna. Horečně si seřizuju dalekohled a rozeznávám nádherného vlka, který nasává vzduch a pak se zase dává do pohybu. Není sám. Za ním jde další, dva tři, čtyři, pět, deset, jedenáct vlků! Celá smečka, postupující vpřed husím pochodem a sem tam větřící stopy. Srdce mi bubnuje v hrudi. Nic, žádné setkání mě nemůže uspokojit do takové míry. Tuhle vášně máme s Diane společnou. Představuju si, jakou by měla radost, kdyby tady teď byla. Rád bych zažil tenhle výjimečný okamžik společně s ní. Vlci jsou na lovu. Mám vynikající pozici k jejich pozorování. Kdybych byl dole v údolí, nejspíš bych jejich přítomnost vůbec nezaznamenal nebo bychom se přinejlepším potkali a smečka by se rozutekla. Odtud mám přehled nad celým údolím, širokým a otevřeným, sem tam s nějakou skupinou jedlí, která pozorování nijak nepřekáží. Předpokládám, že právě opustili svůj úkryt a vydali se na lov. Tohle zaštekání, díky němuž jsem si smečky všiml, bylo patrně signálem k odchodu, vydaným vůdcem. Nemůžu se ubránit pomyšlení na zvláštní podobnost chování této smečky, skládající se z jedenácti vlků, s mou vlastní smečkou o stejném počtu psů. Poté, co ušli nějakých sto metrů jeden za druhým s přibližně dvoumetrovými rozestupy, se jejich vůdce zastaví a s ním celá smečka. Dva vlci zůstávají na místě, zatímco čtyři další vyrazí doprava a pět doleva. Běží tak, aby tvořili jakousi obrácenou podkovu. S vůdcem uprostřed stoupají obě křídla do svahu podél lesa. Tenhle manévř se uskutečnil bez jediného zaštekání nebo

Neustálé pronásledování učinilo z vlků plaché a nedůvěřivé šelmy

Intermezzo o letmých setkáních Díl 13.

jakéhokoli jiného projevu, jako pečlivě připravený a několikrát nacvičený vojenský manévr. Podkova se dala do pohybu a já jsem okamžitě přišel na to, jaký cíl tohle rozmístění zvířat sleduje. Vůdce smečky a jeho dva poručíci, držící se ve dvacetimetrové vzdálenosti po jeho pravici a levici, důkladně pročešávají údolí, procházejí malými jedlovými křovinami stejně, jako by si počínali honci při nahánce divočáka. Je to obávaná technika, která počítá s tím, že když se z nějaké houštiny vynoří los, vyrazí přímo před sebe, aby útočníkům unikl, a přitom ho vůbec nenapadne, že už je obklíčený. Opravdu, o necelých deset minut později vyskočí mladý los z olšového křoví, kde musel ležet. Tři vlci příliš nezrychlují, naopak mám dojem, že tempo chůze mírně zpomalili. Zahlédnu jednoho nebo dva vlky na koncích podkovy. Ti naproti tomu přidávají do kroku a mizí za prvními stromy lesa. Los stále cválá uprostřed podkovy, vzdálený dvě stě metrů od tří vlků, kteří ho vyšťvali z úkrytu. Jásám, dalekohledem přecházím z jednoho vlka na druhého a pak se vracím k losovi, ale sleduji i vůdce a pak ještě dalšího vlka. Několika půvabnými skoky se dostanou přes řeku. Jak rád bych tuhle scénu sledoval zpomaleně. Všechno probíhá příliš rychle, chtěl bych si zapamatovat každý obraz, každou vteřinu, ale vlci se vzdalují, cvalem stoupají údolím. Předpokládám, že losa pořádně unaví a pak ho lapí do pasti, kterou na něj mají nalíčenou od samého počátku. Co bych za to dal, kdybych mohl sledovat další pokračování!

Ale los už se ztratil za malým vrškem a vlci jeden po druhém mizí ze scény.“ (Nicolas Vanier: Dítě sněžných plání)

Známy americký zoolog, ekolog a spisovatel George B. Schaller se několikrát setkal s vlky při svých výzkumných cestách Himálajem. Následující postřehy pocházejí z Nepálu u tibetských hranic: „Podíval jsem se vzhůru na svah a můj zrak se setkal s klidným pohledem velkého bílého vlka. Viděl jsem jeho hlavu a šiji, ostatní tělo bylo skryto za balvanem. Až do tohoto okamžiku jsem prožíval jenom s malými vzrušeními celkem poklidný den. Pásy prosvítajících mraků se táhly nad horskými vrcholy, a dokonce i vítr ztratil něco ze své ostrosti. Avšak přítomnost vlka dodala tomu všemu novou jiskru: jeho hlava zářila jako ostrý trojhran proti temnému nebi. Nepostřehnutelně signalizoval můj příchod ostatním členům smečky, možná že zakňučením nebo snad strnutím těla, a tak se objevily tři další vlčí hlavy. Potom bílý vlk vstal a vzpřímil se. Jaké to bylo mohutné zvíře! Nemohl jsem se rozhodnout, zda v jeho majestátním zjevu převládá krása nebo síla, ale u vlka vlastně mezi těmito dvěma vlastnostmi není rozdíl. Náhle zvířata zmizela. Vyšplhal jsem se do míst, kde odpočívala. Hory však byly pusté a prázdné, vlci jako by se propadli do jejich nitra nějakou tajemnou štěrbinou.“ (George B. Schaller: Mlčící kameny)

Když bylo Američanu Jimu Dutcherovi šestnáct let, zavála ho prázdninová brigáda z Floridy do jihozápadního cípu

wyomingského horského pásma Absaroka. V sedle plavé klisny sháněl zatoulané koně na ranč Diamond G. „Když jsem vjel na malou louku u úpatí skály, ocitl jsem se tváří v tvář neobvykle velkému kojotovi, kterého má přítomnost očividně ani trochu nevyděsila. Místo aby zaběhl do lesa, zůstal stát na místě, nehrožen se na mě díval a já zíral zase na něj. Byl obrovský a měl delší nohy i protáhlejší hlavu než všichni kojoti, jaké jsem kdy viděl. I na tu velkou vzdálenost jsem cítil, jak mě jeho žluté oči propalují svým pohledem. Najednou mi naskočila husí kůže, protože jsem jakýmsi přirozeným instinktem pochopil to, co mozek nějak nedokázal zpracovat. Uvědomil jsem si, že se právě dívám na vlka, i když jsem ho nikdy předtím neviděl. Srdce mi tlouklo jako o závod. Předě mnou stála veškerá záhada, divokost a krása amerického Západu ztělesněná v jediném zvířeti. Pomalu jsem pobídl koně kupředu a trochu do strany, abych se mohl podívat víc zblízka, ale zároveň nepůsobil nebezpečně. Vlk se mě podle všeho vůbec nebál; místo toho dával najevo něco jako čirou zvědavost. Z našeho setkání si dodnes pamatuji nejvíc právě tu jeho důvěru, to, jak stál jako přikovaný a díval se na mě jako na sobě rovného. Jak jsem začal obcházet louku po jejím okraji, vlk udělal totéž, takže jsme po chvíli skončili zase proti sobě, každý na opačné straně louky, tam, kde před chvílí stál ten druhý z nás. Vlk s nelíčeným zájmem zkoumal místo, kde můj kůň pošlapal trávu, a pokoušel se zřejmě zjistit, co jsme a jestli jsme nebezpeční. Poté, co jsme na sebe ještě asi minutu civěli, vlka zřejmě naše setkání přestalo bavit, a tak nenuceně odklusal z kopce dolů mezi stromy. Nevěděl jsem toho tehdy o vlcích tolik, abych si to uvědomoval, ale faktem je, že v tom roce 1959 jsem viděl něco neuvěřitelně vzácného. Na celém území Skalistých hor existovalo jen pár desítek jemu podobných. Dalšího vlka jsem spatřil až o třicet let později.“ (Jim a Jamie Dutcherovi: Vlci u dveří) Mnohem později, již jako uznávaný filmař a přírodní dokumentarista, natočil Jim Dutcher o vlcích dva významné a vysoce oceňované filmové dokumenty: *Wolf: Return of a Legend* a *Wolves at Our Door*.

I v jednadvacátém století ještě existují na planetě Zemi místa, kde zvířata nemají s člověkem špatné zkušenosti. Americký horolezec, cestovatel a spisovatel Rick Ridgeway vedl expedici Changthang, jejíž členové pěšky urazili 450 kilometrů náhorní plošinou Tibetu, aby zdokumen-

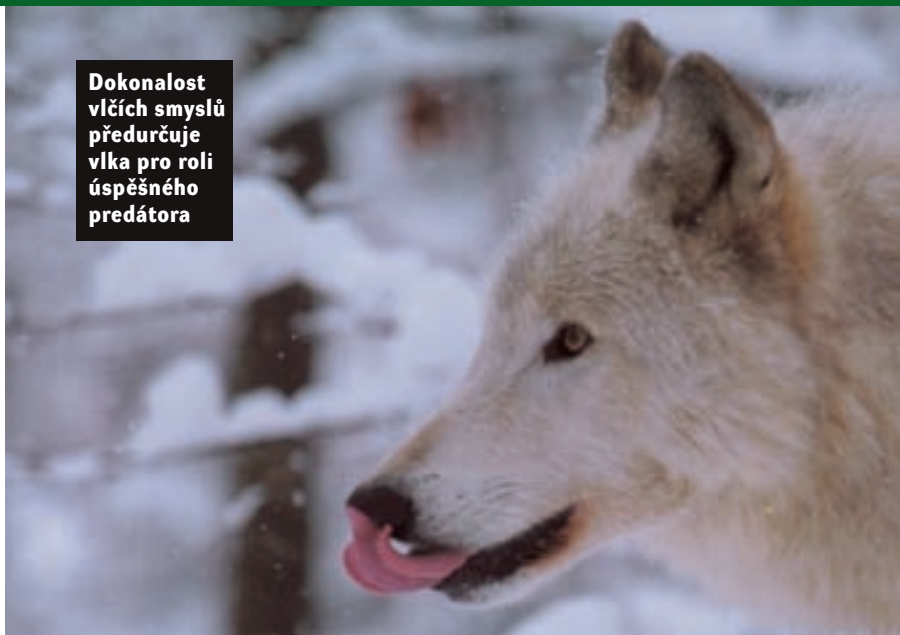

**Zoolog
Ludvík Kunc
chodí na vlčí
dostaveníčka
po celý svůj
život**

tovali, kde se rodí mláďata plaché tibetské antilopy orongo. „Zvířata zde člověka téměř neznají,“ poznamenal si Rick Ridgeway do svého deníku. „Hned druhý den naší cesty k nám přišel vlk a asi dvacet minut nás pozoroval z patnáctimetrové vzdálenosti.“

Jeden z nejvýznamnějších otců ekologie americký lesník a spisovatel Aldo Leopold se ve své kouzelné knize Obrázky z chatrče (Sand County Almanac), přesněji v kapitole Myslet jako hora přiznává, že v mládí zastřelil vlčici. „V těch dnech propášt šanci k zabití vlka bylo prostě neslýchané. Ve vteřině jsme do nich pražili olovem, více však s nadšením než s přesností - mířit prudce dolů je vždy matoucí. Když jsme vyprázdnili zásobníky, stará vlčice byla na zemi a jedno štěně za sebou táhlo nohu směrem k neschůdným kluzkým balvanům. Dostali jsme se ke staré vlčici právě včas, abychom ještě zachytili zuřivou zelenou jiskru, která umírala v jejím pohledu. Tehdy jsem si uvědomil a už nikdy jsem nezapomněl, že v těch očích bylo něco nového - něco, co bylo jen mezi ní a horou. Tehdy jsem byl mladý a náramně rád jsem si zastřílel. Myslel jsem si, že když bude méně vlků, bude více srnčí a žádní vlci - to byl lovcův ráj. Ale poté, co jsem viděl umírat tu zelenou jiskru, jsem pocítil, že ani vlk, ani hora s mým názorem nesouhlasí. Od té doby jsem byl svědkem toho, jak stát za státem vyhlazuje své vlky. Viděl jsem tvář mnohé čerstvě vlkuprosté hory a viděl jsem jižní svahy zvrásněné labyrintem srnčích stezek. Viděl jsem každý jedlý keř a semenáček ohlodaný napřed do bezkrevné zašlosti, a pak až k smrti. Viděl jsem každý jedlý strom zbavený listů do výše sedla. Taková hora vypadá, jako by někdo dal pánubohu nové zahradnické nůžky a zakázal mu dělat cokoli kromě strážení. Nakonec se vyhledovělé kosti vysněného srnčího stáda, které zamřelo, protože bylo moc velké, bělí vedle kostí mrtvého mudrce nebo puchří pod vysokým jalovcem. Mám podezření, že tak jako srnčí stádo žije ve smrtelném strachu před svými vlky, tak hora žije ve smrtelném strachu před svými srnci. A možná k tomu má ještě lepší důvody, protože zatímco srneček stažený k zemi vlky může být nahrazen za dva nebo tři roky, pastviště zničené příliš mnoha srnci se nemusí obnovit ani za mnoho desetiletí. A tak je to i s dobytkem. Jeho majitel, který své pastviny zbaví vlků, si neuvědomuje, že přebírá i vlkův úkol udržovat stádo v mezích pastviny. Ještě se nenaučil myslet jako hora. Proto máme prašné oblasti a řeky, které naši budoucnost splachují

Dokonalost vlčích smyslů předurčuje vlka pro roli úspěšného predátora

do oceánu. Všichni se pachtíme za zabezpečením, prosperitou, pohodlím, dlouhým životem, jednotvárností a průměrem. Srnec svými pokojnými kopýtky, honák pastmi a jedem, státník perem a většina z nás přístroji, hlasováním a penězi, ale nakonec to všechno směřuje k témuž: chceme mír pro naši dobu. Do značné míry jsme dosáhli úspěchu a snad je to nutným výsledkem objektivního myšlení, ale přílišná zajištěnost jen vede k nebezpečí v dlouhodobé perspektivě. Snad toto je významem Thoreauvy myšlenky, že v divočině je spása světa. Snad toto je význam skrytý ve vytí vlka, význam dlouho známý horám, ale málokdy pochopený lidmi.“

P. S. „Vracím se kvůli divočině, grizzlyům, bílým vlkům a poletujícím mrakům chlupepatých tobolek topolů,“ vyznává svou lásku k panenské přírodě kanadské Britské Kolumbie Wade Davis v reportáži Daleký sever (časopis National Geographic, Česká republika, březen 2004). Vynikající americký fotograf divočiny Jim Brandenburg přiznává: „Existuje mnoho důvodů, proč jsou vlci má oblíbená zvířata. Po dvě desetiletí jsem projížděl celým světem a hledal je v Kanadě, na Aljašce, v severní Minnesotě, Číně i v bývalém Sovětském svazu.“ Přesto, že se Jimu Brandenburovi podařilo mnohokrát se letmo setkat s vlky, za více než dvacet let se mu poštěstilo udělat pouze sedm fotografií divoce žijících vlků. Obrat nastal, až když jako fotograf magazínu National Geographic pobýval tři arktická léta s minnesotským expertem na život vlků L. Davidem Mechem na severním kanadském ostrově Ellesmere Island. Bílí arktičtí vlci totiž žijí na Ellesmeru beze strachu před lidmi, neboť v nehostinném území žije

pouze několik málo lidí. Svoje úžasné fotografie intimního života vlků, které se mu podařilo zachytit, zařadil Brandenburg do své knihy White Wolf: Living with an Arctic Legend. (Jim Brandenburg je patrně dítě Štěstěny - po mnoha letech strávených v divočině měl možnost přihlížet hrátkám vlků i v rodné Minnesotě: „Stál jsem na břehu jezera Judd a naslouchal zvukům přírody - vytí vlků a volání potáplic. Minnesota jako jediný ze států USA /mimo Aljašky - pozn. aut./ má stále velkou populaci vlků. Loni v prosinci /2003 - pozn. aut./ jsem trávil celé hodiny pozorováním pěti vlků, kteří si hráli na ledu na jezeře Judd, kde ještě před dvěma týdny bývala volná hladina.“)

Většina Středoevropanů nikdy vlka ve volné přírodě neviděla a neuvidí. Většinu nerozechvěje vzrušené mrazení při poslechu táhlého a naléhavého zpěvu vlčí smečky a ani její fantazii nezjití náhodné setkání alespoň s otiskem obrovské vlčí tlapy. Chci však věřit, že pro mnohé z vás bude vědomí, že existují nepříliš vzdálená místa, kde vlci dosud svobodně žijí a kde snad i v budoucnu žít budou, upřímným a radostným zadostiučiněním. Roku 1855 vyzval americký prezident Franklin Pierce indiánský kmen Duwamishů, jenž žil ve státě Washington na severozápadě USA, aby prodal své území bílým osadníkům a usídlil se v rezervaci. Na požadavek, vybízející k činu dosud neslýchanému, odpověděl náčelník Seattle. Mimo jiné řekl: „Co je člověk bez zvířat? Kdyby všechna zvířata vymizela, zemřel by člověk na velkou samotou ducha. Co se stále děje zvířatům, stane se brzy i lidem. Všechno je vzájemně spojeno. Co postihuje zemi, postihne i syny země.“

Jaroslav Monte Kvasnica